

EL PATRIMONI CULTURAL

EL PASSAT I EL PRESENT, UNA INVERSIÓ DE FUTUR

Avui, quan parlem de patrimoni ho fem amb un sentit molt ampli: es el que ens han deixat les generacions anteriors, però també el que transmetem a les generacions futures. Parlem de patrimoni cultural i no només de patrimoni per què tenim present els conceptes de cultura i d'identitat. Per tant, herència, significat i identitat, perquè el patrimoni és l'ancoratge de la memòria, «és allò que encara és visible d'un món que ha esdevingut invisible», i la seva pèrdua és irreparable per als hereus i per a la humanitat en general. Amb tot el concepte de patrimoni cultural, el material i immaterial, està en constant evolució i canvi, en mig d'un procés de construcció social i, com a tal, històricament modificable en funció dels criteris, dels interessos o de les urgències.

I encara més, actualment tot objecte que ha esdevingut element del patrimoni cultural, a més de tenir una funció social, s'ha de convertir en un recurs econòmic rendible: el producte preuat del turisme cultural, objecte de màrqueting, l'ancora de l'economia en temps de crisi...

Sabem del que estem parlant: no només de grans construccions ni de museus plens d'obres d'art d'autors coneguts i reconeguts; no només de la dita «l'alta cultura». Estem parlant d'això i de molt més que d'això: de llegendes populars, de medicina tradicional, de rituals religiosos, de petites, mitjanes i grans construccions, de discrets conjunts arqueològics, també de tot allò que es testimonia d'una història col·lectiva, i del patrimoni que no es toca, però es viu, del que forma part d'un paisatge natural i identitari, aquell patrimoni que, malgrat totes les crisis, que són moltes i llargues, fins i tot malgrat els episodis extrems de crisis que són les guerres, continua dempeus, de vegades oblidat, abandonat, descuidat, sol, però resistint, i malgrat tot, avui i més que mai reconegut.

Aquesta crisi que ara vivim i que per tant la vivim com la pitjor, la més dura, la que més mal ens fa i la que més mal ens farà, també ho és per el patrimoni cultural. En cada bugada perdrem algun llençol, però ens en sortirem. Aquesta vella coneguda olor que després la crisi ha format part de la realitat de la nostres comarques des de fa temps i temps.

O és que no ens recordem que entre 1980 i 2000 vam patir l'ensorrament de la indústria tèxtil i de la mineria, els pilars en què es fomentava el nostre model econòmic, llargament anunciades?. Encara ens fan mal, tot i que els inicis de la davallada d'aquest model d'industrialització antic ja porten més de 40 anys!. I si tirem enrere, hauríem de fer memòria de la crisi de la Guerra Civil i de la postguerra, i

més enrere encara, ja sense memòria, però si amb informació històrica, la llarga crisi de la «restauració», que va de 1898 a 1936.

Tenim molt.

Per primer cop arxius, museus i centres d'interpretació que conserven i posen en valor patrimoni moble; el reconeixement del valor patrimonial de la festa, i la festa viscuda amb intensitat, amb passió.

Un tros de país espigolat d'esglésies, monestirs, castells i santuaris que encara, després de centenars d'anys, ocupen els punts més alts de la nostra geografia, vigilants del pas del temps. Ple de masies i masoveries, herència d'un temps en que érem pagesos, mirall d'un procés extraordinari, pacient i modèlic de recuperació, restauració i reconversió: de la pagesia al turisme rural. Un patrimoni vinculat al treball i a les seves crisis, constants, recurrents, permanents, en el cas del patrimoni tèxtil i miner, de tot el patrimoni pre-industrial i industrial, al cap i a la fi. Més patrimoni encara: pobles petits, mitjans i de més grans, ciutats també, amb nuclis històrics, amb espais que encara els falta tornar a ser bons llocs per viure, un patrimoni urbà que hem de polir, cuidar, per què serà també el llegat patrimonial del nostre segle XX. També tenim molt per fer.

Per fer front a la situació, per aconseguir que el patrimoni continuï essent una inversió de futur, no només hem de confiar amb els diners, amb les inversions econòmiques. No oblidem que la història del nostre país es plena de moments brillants de resistència on la creativitat individual i col·lectiva ha aflorat en mig de les crisis més terrible i fins hi tot en mig de l'absència de llibertat. Disposem de coneixement –informació, investigació, difusió– en diferents formats, conscienciació, voluntats, responsabilitats, imaginació i compromisos. Tot això, que es molt, i amb una inversió econòmica sostinguda i ajustada a la crisi– hauria de ser suficient per continuar valorant, estimant i fins i tot preservant el nostre patrimoni i, fer-ho també, conservant el nostre paisatge natural humanitzat.

Hi podem afegir un element: una campanya de màrqueting cultural a favor de conservar el nostre patrimoni i de comprometre's individualment a fer-ho, amb accions senzilles però efectives, com campanyes populars de neteja, portes obertes, accions imaginatives i populars, accions didàctiques i festives, espigolades en el calendari local, comarcal i de país, compromeses, amb apadrinaments, amb l'objectiu de sumar per multiplicar.

Tot això per el patrimoni cultural, que es cosa de tots.